

Innspill til statsbudsjettet 2021

Aksjon skolebibliotek kommer herved med sitt innspill til statsbudsjettet 2021, til:

Finansdepartementet

Kunnskapsdepartementet

Kulturdepartementet

Til tross for bred enighet fra forskere, fagfeltet og politisk hold om skolebiblioteket som en viktig kunnskapsressurs i skolen, er det fremdeles store forskjeller i bibliotektilbudet til norske skolebarn. Regjeringen fordeler prosjektmidler gjennom Utdanningsdirektoratet til å utvikle skolebibliotek og totalt har 54 skolebibliotek fått midler fra denne ordningen, men flere tiltak må til. De nyeste PISA-resultatene viser viktigheten av fokus på langlesing og lystlesing for å utvikle nødvendig lese- og skrivekunnskaper i skolen.

Aksjon skolebibliotek foreslår følgende tiltak for 2021:

1. Lovverk

Regjeringen arbeider med å styrke lovverket for skolebibliotek. (Ref. Opplæringslovutvalgets NOU fra desember 2019.)

2. Styrke lesestimuleringsmidlene

Rammen for skolebibliotekenes lesestimuleringsmidler fra Utdanningsdirektoratet økes fra 14 mill. kr til 40. mill.

3. Nasjonal lesestrategi

Regjeringen utvikler en ny, nasjonal lesestrategi for å bedre leseferdighetene til norske elever.

4. Lag rundt eleven og Tidlig innsats

Inkludere skolebiblioteket og skolebibliotekaren i disse tiltakene.

5. Tverrdepartementalt samarbeid

Opprette et formalisert samarbeid mellom Kunnskaps- og Kulturdepartementet for å skape et godt og avtalesfestet bibliotektilbud til alle norske skoleelever.

6. Statistikk om skolebibliotek

Ansvar for statistikk er nå overført til Utdanningsdirektoratet og GSI. Nye spørsmål til skolebibliotekstatistikken bør hentes inn fra bibliotek-, litteratur- og leseorganisasjonene.

1. LOVVERK

Skolebibliotekets funksjon og mandat er noe annet enn folkebibliotekets samfunnsoppdrag. Det er en grunn til at skolebiblioteket ligger under Kunnskapsdepartementet, og det er derfor viktig at «skolebibliotek» opprettholdes i den nye lovteksten for Opplæringsloven, og ikke erstattes med «bibliotek». Ansvaret for skolebiblioteket må ikke fjernes fra skolen; dette skal ligge hos rektor og skolens ledelse. Norske skoler og kommuner er forskjellige, men alle elever har krav på et likestilt tilbud, uavhengig av hvor i landet de bor – og de har krav på et skolebibliotektilbud som er særskilt tilrettelagt skolen og elevene. Vi ber derfor regjeringen om å styrke lovverket for skolebiblioteket i anledning revidering av Opplæringsloven.

2. STYRKE LESESTIMULERINGSMIDLENE

Å sørge for at alle norske barn får grunnleggende språk-, lese- og skriveferdigheter er et ansvar og en utfordring som er pågående og vedvarende. Aksjon skolebibliotek er veldig fornøyd med regjeringens økning i tilskuddsordningen for lesestimuleringstiltak, hvor nå 14 mill. kr er øremerket skolebibliotek hvert år. Vårt ansvar overfor barna forsvinner imidlertid ikke etter seks år. Vi foreslår derfor at ordningen økes til 40 mill. kr i året, at resultatene av satsingen dokumenteres og at den implementeres som en langsiktig satsning. PISA-tallene fra 2019 viser at 1 av 5 norske barn nå leser under prestasjonsnivå 2, som blir sett på som minstekravet for å være forberedt for videre utdanning og yrkesliv. Behovet er derfor tydelig.

3. NASJONAL LESESTRATEGI

PISA-resultatene viser en nedgang i lesing for norske elever, og at det fortsatt er forskjeller mellom gutter og jenter. Lesefremmende tiltak må derfor bli en markant større del av både kunnskaps- og kulturpolitikken. Det er nødvendig med en koordinert og langsiktig satsing på lesing og litteraturformidling. Virkemidlene i en ny lesepolitikk må bygge opp under språkpolitikk, for å lese på norsk er språkbevarende og språkutviklende. Vi ber om at skolebibliotekenes rolle som en viktig litteraturformidler for barn anerkjennes og at en satsning på skolebibliotek blir en del av en ny nasjonal lesepolitikk.

4. LAG RUNDT ELEVEN OG TIDLIG INNSATS

Lag rundt eleven-tankegangen om flerfaglig kompetanse i skolen bør også inkludere kompetanse på litteratur, lesing og kritisk tenkning/kildekritikk. En skolebibliotekar som integreres i skolens hverdag og struktur vil kunne ivareta dette behovet. Tidlig innsats er avgjørende, og et velfungerende skolebibliotek med kvalifisert personale kan tidlig fange opp elever som trenger ekstra oppfølging. Jamfør Spangereid skoles erfaringer, der spesialundervisning nærmest ble overflødig etter et kraftig løft av skolebiblioteket.

5. TVERRDEPARTEMENTALT SAMARBEID

For skoler som ikke har eget skolebibliotek, kan tilbudet dekkes av folkebiblioteket. Dette samarbeidet må imidlertid *formaliseres på departementsnivå*. Realiteten blir ellers at kontakt mellom skole og folkebibliotek mange steder er minimal, og at folkebiblioteket verken har ressurser eller kompetanse til å følge opp skolens behov. Det bør opprettes en faggruppe med representanter fra Kultur- og Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og fagmiljøet ved skolebibliotekarutdanningen ved Universitetet i Agder. Gruppens oppgave blir å sikre at alle skoler får mulighet til å oppfylle lovverkets krav til skolebibliotek.

6. STATISTIKK OM SKOLEBIBLIOTEK

Skolebibliotekstatistikken overføres nå fra Nasjonalbiblioteket til Utdanningsdirektoratet og GSI. Statistikken er i dag mangelfull, både fordi mange skoler ikke svarer på spørsmålene, og

fordi det ikke fins noen kvalitetskrav til skolebibliotekene. Den nye statistikken må hente inn grundig og relevant informasjon. Aksjon skolebibliotek foreslår derfor at det gjøres en revidering av spørsmålene om skolebibliotek, og at revideringen gjøres i samarbeid med bibliotek- og litteraturfeltet.

FORSKNING PÅ SKOLEBIBLIOTEK; ET UTVALG

- Jean M. Twenges rapport *Psychology of Popular Media Culture, Trends in US' Adolescents Media Use, 1976-2016: The Rise of Digital Media, the Decline of TV and the (Near) Demise of Print* viser at det langleses mindre blant unge i dag. De potensielle samfunnsmessige konsekvensene er alvorlige og skolen har et ansvar

- *IFLA/UNESCOS School Library Manifesto* (1999): Hvordan skolebiblioteket formidler informasjon og tanker som er avgjørende for å fungere i dagens informasjons- og kunnskapsbaserte samfunn

- I *Teacher and Librarian Partnerships in Literacy Education in the 21st Century* (2017) vises det til nasjonal og internasjonal forskning om at barn og unge som leser variert skjønnlitteratur på skolebiblioteket og i klasserommet, utvikler et engasjement for lesing. Studiene viser også at godt utbygde skolebibliotek og partnerskap mellom lærer og bibliotekar er avgjørende for å utvikle en kultur for lesing i skolen

- Ungdom som lystleser 30 minutter til to timer daglig skårer best av alle på leseferdighet og har bedre skår i både matte og naturfag: *PISA* (2009)

- Minoritetsspråklige elever skårer signifikant svakere på lesing enn etnisk norske elever ifølge *PISA* (2015); dette er et godt argument for at skolen bør ta større ansvar for elevenes lang- og lystlesing via et godt utstyrt skolebibliotek

- *Skolbibliotekets roll för elevers lärande. En forsknings- och kunskapsöversikt år 2010-2015* fra det Kungliga biblioteket i Sverige samler ny forskning på feltet skolebibliotek og konklusjonen er klar: Ja, skolebibliotek spiller en rolle for elevenes læring og prestasjoner

Vennlig hilsen

Aksjon skolebibliotek

på vegne av

Foreningen !les

Leser søker bok

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere

Norsk Bibliotekforening